

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

I. ПРАВНИ ОСНОВ

Правни основ за доношење Закона о изменама и допунама Закона о средњем образовању и васпитању садржан је у одредби члана 97. тачка 10. Устава Републике Србије, према коме Република Србија уређује и обезбеђује, између осталог, систем у области образовања.

II. РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

Нацрт Закона о изменама и допунама Закона о средњем образовању и васпитању (у даљем тексту: Закон), који је припремило Министарство просвете, предвиђа унапређивање примене појединих законских решења у циљу обезбеђивања и унапређивања квалитета, доступности и праведности средњег образовања и васпитања.

Законом о изменама и допунама Закона о средњем образовању и васпитању извршено је термилошко усклађивање са Законом о основама система образовања и васпитања и допуна Закона о средњем образовању и васпитању одредбама која се односе на институте који су прописани Законом о основама система образовања и васпитања. Усклађивање је извршено због тога што је основни текст Закона о средњем образовању и васпитању донет 2013. године, а основни текст Закона о основама система образовања и васпитања донет 2017. године, те се указала потреба за уподобљавањем текстова оба закона.

Закон о изменама и допунама Закона о средњем образовању и васпитању требало да буде усвојен на Влади и у Скупштини РС најкасније до краја јуна ове године, по редовној процедури.

Овим изменама требало би да буду обухваћене одредбе које се односе на рокове полагања завршног испита за ученике који завршавају средње образовање и васпитање у трогодишњем трајању, матурског испита за ученике који завршавају средње образовање и васпитање у четворогодишњем трајању, завршног испита средњег стручног образовања и васпитања и стручне, уметничке и опште матуре (измене које се односе на одредбе самосталног члана 7. Закона о изменама и допунама Закона о средњем образовању и васпитању ("Службени гласник РС", број 52/21)).

Уз одредбе о полагању матуре и завршног испита, одређене измене неопходне су у члановима Закона о средњем образовању којима су прописане јавне исправе које издаје средња школа, у члановима који прописују оцењивање, одредбе којима се препознају специфичности средње школе основане за потребе унутрашњих послова, у члановима у којима се врши термилошко усклађивање са одредбама Закона о основама система образовања и васпитања и Нацртом Закона о изменама и допунама Закона о основама система образовања и васпитања.

III. ОБЈАШЊЕЊЕ ОСНОВНИХ ПРАВНИХ ИНСТИТУТА И ПОЈЕДИНАЧНИХ РЕШЕЊА

Чланом 1. Нацрта закона извршена је измена члана 12. Закона, којом су избрисане одредбе које се односе на лица компетентна у области инклузивног образовања и васпитања и школе које су својим активностима постале примери добре праксе у спровођењу инклузивног образовања и васпитања, у складу са мишљењем Државне ревизорске институције.

Државни ревизор је спровео ревизију сврсисходности из области Превенција и сузбијање вршњачког насиља у школама (извештај о спровођењу препорука ради отклањања несврсисходности откривених у ревизији превенција и сузбијање вршњачког насиља у школама број и датум извештаја о ревизији: број: 400-390/2022-03/24, београд, 19. децембар 2022. године). У оквиру препорука које је дао ревизор наводи се примена поменутих чланова тј. утврђивање листе лица обучених за интервенцију и превенцију насиља и листе школа примера добре праксе. У складу са наведеним Министарство сматра да наведене ставова чланова треба брисати јер:

Сва лица у установама образовања и васпитања која раде са децом морају да пролазе обуке у циљу превенције и заштите од насиља (наставно особље, стручни сарадници, секретар установе, стручни сарадници). Такође, обука лица за подршку установама у превенцији и заштити је већ реализована кроз институт саветника спољних сарадника за заштиту од насиља и дискриминације тако да таква лица постоје по другом основу.

Листу школе које су својим активностима постале примери добре праксе у спровођењу програма заштите од насиља није могуће утврдити због сложености варијабли које утичу на ову праксу (нпр. немају све школе једнаке ресурсе и идентичне полазне услове важне за превенцију, а на које не могу да утичу, такође није могуће утврдити листу која би важила за сваку школску годину јер пракса показује да постоје разлике у примени програма превенције у оквиру истих школа на годишњем нивоу). Дакле, није могуће утврдити листу која је поуздана, објективна и релевантна због сложености самог феномена насиља.

Уместо тога министарство ће прикупљати примере добре праксе и упућивати установе на хоризонтално учење и размену без прављења посебне листе установа.

Чланом 2. Нацрта закона извршена је измена у члану 17. Закона, којом су избрисане одредбе које се односе на листу лица обучених за превенцију и интервенцију у случају насиља, злостављања и занемаривања и других облика ризичног понашања и листу школа које су својим активностима постале примери добре праксе, у складу са мишљењем Државне ревизорске институције.

Државни ревизор је спровео ревизију сврсисходности из области Превенција и сузбијање вршњачког насиља у школама (извештај о спровођењу препорука ради отклањања несврсисходности откривених у ревизији превенција и сузбијање вршњачког насиља у школама број и датум извештаја о ревизији: број: 400-390/2022-03/24, београд, 19. децембар 2022. године). У оквиру препорука које је дао ревизор наводи се примена поменутих чланова тј. утврђивање листе лица обучених за интервенцију и превенцију насиља и листе школа примера добре праксе.

У складу са наведеним Министарство сматра да наведене ставова чланова треба брисати јер:

Сва лица у установама образовања и васпитања која раде са децом морају да пролазе обуке у циљу превенције и заштите од насиља (наставно особље, стручни сарадници, секретар установе, стручни сарадници). Такође, обука лица за подршку установама у превенцији и заштити је већ реализована кроз институт саветника спољних сарадника за заштиту од насиља и дискриминације тако да таква лица постоје по другом основу.

Листу школе које су својим активностима постале примери добре праксе у спровођењу програма заштите од насиља није могуће утврдити због сложености варијабли које утичу на ову праксу (нпр. немају све школе једнаке ресурсе и идентичне полазне услове важне за превенцију, а на које не могу да утичу, такође није могуће утврдити листу која би важила за сваку школску годину јер пракса показује да постоје разлике у примени програма превенције у оквиру истих школа на годишњем нивоу). Дакле, није могуће утврдити листу која је поуздана, објективна и релевантна због сложености самог феномена насиља.

Уместо тога министарство ће прикупљати примере добре праксе и упућивати установе на хоризонтално учење и размену без прављења посебне листе установа.

Чланом 3. Нацрта закона извршена је допуна у члану 27. Закона, како би се средња школа основана за потребе унутрашњих послова изузела у организацији наставе за ученике на кућном и болничком лечењу, наставе код куће и наставе на даљину. Допуна је предложена због специфичности ове средње школе.

Чланом 4. Нацрта закона извршена је допуна члана 30. Закона, где је у ставу 4. изузето министарство надлежно за послове унутрашњих послова које се не сматра послодавцем код ког се реализује практична настава (и професионална пракса) за ученике срење школе основане за потребе унутрашњих послова. Допуна је предложена због специфичности ове средње школе.

Чланом 5. Нацрта закона извршена је допуна члана 40. Закона, у делу у коме је прописано да ученик средње школе основане за потребе унутрашњих послова може стицати образовање само у својству редовног ученика, што представља изузетак од одредбе да ученик средње школе може да стиче образовање и у својству ванредног ученика. Допуна је предложена због специфичности ове средње школе.

Чланом 6. Нацрта закона извршена је измена члана 43. Закона, којим је прописано право ученика на издавање исписнице и упис у другу школу. Измена члана усклађена је са Нацртом Закона о изменама и допунама Закона о основама система образовања и васпитања, који је предвиђено да се ученику против кога је покренут дисциплински поступак, а који поднесе захтев за издавања исписнице, закључком одлаже издавање исписнице до завршетка дисциплинског поступка. Податак да је против ученика спроведен дисциплински поступак уноси се у одговарајући део исписнице.

Чланом 7. Нацрта закона извршена је измена члана 49. Закона, којим је прописано усклађивање одредби о оцењивању и оцењивању владања са одредбама Нацрта о изменама Закона о изменама и допунама Закона о основама система образовања и васпитања и са Законом о основама система образовања и васпитања.

Чланом 8. Нацрта закона извршена је измена члана 50. Закона, којом је прописано ослобађање од наставе физичког, односно физичког и здравственог васпитања. Норма је усклађена са одедбама у закону којим се уређује предшколско и основно образовање и васпитање. Такође, од одредбе су изузети ученици средње школе основане за потребе унутрашњих послова, због специфичности школе.

Чланом 9. Нацрта закона извршена је допуна у члану 51. Закона, којом су од одредбе о завршавању средњег образовања и васпитања у року краћем од предвиђеног изузети ученици средње школе основане за потребе унутрашњих послова, због специфичности школе.

Чланом 10. Нацрта закона извршена је измена у члана 52. Закона, који гласи: „обавезних предмета, изборних програма изузев верске наставе и грађанског васпитања.” Измена је извршена због термилошког усклађивања са Законом о основама система образовања и васпитања.

Чланом 11. Нацрта закона извршена је измена наслова изнад члана 57а и члана 57а Закона. Наслов изнад члана гласи: „Државна и међународна испитивања.” Члан гласи: „Школа је дужна да обезбеди тестирање ученичких постигнућа на државним испитивањима, као и на међународним испитивањима на која се држава обавезала уговорима. Ближе услове за спровођење испитивања из става 1. утврђује министар.” Измена је извршена због термилошког усклађивања са Законом о основном образовању и васпитању.

Чланом 12. Нацрта закона извршена је допуна у члану 60. Закона у коме је додат став 5. који гласи: „Право на полагање опште матуре има и лице које је завршило програм из члана 63а став 1. овог закона.” Ова измена омогућава ближе одређивање услова за полагање опште матуре завршавањем програма за полагање опште матуре може бити лице које је завршило средње стручно образовање у трогодишњем трајању, лице које је стекло квалификацију на нивоу 3 нокс у неформалном образовању, лице коме је призната еквиваленција, у складу са чланом 35а Закона о националном оквиру квалификација.

Чланом 13. Нацрта закона извршене су измене у члану 62. ст. 2. и 4. Закона којима се предвиђа да се на стручној и уметничкој матури проверавју компетенције у складу са стандардом квалификације.

Чланом 14. Нацрта закона измењен је члан 63а Закона који гласи: „Полазник програма за полагање опште матуре може бити лице које је завршило средње стручно образовање у трогодишњем трајању, лице које је стекло квалификацију на нивоу 3 нокс у неформалном образовању, лице коме је призната еквиваленција, у складу са чланом 35а Закона о националном оквиру квалификација. Програм из става 1. овог члана реализује се у гимназији у трајању од две године, након чега полазник стиче право да полаже општу матуру, у првом наредном року у којем се организује. трошкове похађања програма из става 1. овог члана и полагања опште матуре сноси полазник. Полазнику који је завршио програм из става 1. овог члана и положио општу матуру издаје се јавна исправа о положеној општој матури у складу са овим законом, без стицања нивоа 4 НОКС/средњег образовања у четворогодишњем трајању. Програм из става 1. овог члана, начин пријаве испита у изборном делу опште матуре и остала питања од значаја за похађање програма утврђује министар.” Измена је предложена у складу са предложеним изменама Закона о националном оквиру квалификација.

Чланом 15. Нацрта закона извршена је допуна у члану 64. Закона, где је измењен став 3. и додат став 4. који гласе: „На основу положене стручне, односно уметничке матуре ученик може да се упише на студије изван области из става 2. овог члана, уз полагање испита из одређених општеобразовних наставних предмета које полаже у изборном делу стручне, односно уметничке матуре, а које утврди самостална високошколска установа уместо пријемног испита, у складу са законом којим се уређује високо образовање. На основу положене опште матуре након савладаног програма из члана 63а овог закона, кандидат може да се упише на студије у складу са ст. 2. и 3. овог члана без стицања средњег образовања и васпитања у четворогодишњем трајању.”. Изменама је извршено усклађивање са Нацртом Закона о изменама и допунама Закона о националном оквиру квалификација, у делу који се односи на могућност уписа у високошколску установу.

Чланом 16. Нацрта закона извршене су измене у члану 71. којим је извршено термилошка усклађивања са Законом о основама система образовања.

Чланом 17. Нацрта закона извршена је допуна у члану 79. којом је у ставу 5. додата тачка б) којом се прописује да школа издаје јавну исправу (уверење) за лице које положи програм из члана 63а Закона.

Чланом 18. Нацрта закона извршене су допуне у самосталном члану 7. Закона о изменама и допунама Закона о средњем образовању и васпитању („Службени гласник РС”, број 52/21), којима је усклађен режим полагања опште, стручне и уметничке матуре и завршног испита у средњем образовању, са одредбама Нацрта Закона о изменама и допунама Закона о основама система образовања и васпитања

Чланом 19. Нацрта закона прописане су прелазне одредбе. Ставом 1. происано је да ће се подзаконски акт из члана овог закона (члан 63а став 5.) донети у року од две године од дана ступања на снагу овог закона. Ставом 2. прописано је да до доношења прописа из става 1. овог члана примењују се прописи који су важили до дана ступања на снагу овог закона, ако нису у супротности са овим законом.

Чланом 20. Нацрта закона прописано је ступање на снагу Закона осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије“.

IV. ПРОЦЕНА ФИНАНСИЈСКИХ СРЕДСТАВА ПОТРЕБНИХ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ЗАКОНА

За спровођење овог закона нису потребна средства у буџету Републике Србије.

V. АНАЛИЗА ЕФЕКТА ЗАКОНА

У складу са одредбама члана 40. став 2. и члана 46. став 6. Пословника Владе („Службени гласник РС”, бр. 61/06 - пречишћен текст, 69/08, 88/09, 33/10, 69/10, 20/11, 37/11, 30/13, 76/14 и 8/19 - др.уредба), уз Нацрт закона о изменама и допунама Закона о средњем образовању и васпитању, Анализа ефеката закона приложена је уз остале документе приликом слања на мишљење Републичком секретаријату за јавне политике.